

TASG DILEU FFONEMAU

Cyfarwyddiadau gweinyddu a sgorio

Gwybodaeth am y prawf

Beth sy'n cael ei fesur	Mae'r prawf hwn yn mesur sgiliau ymwybyddiaeth ffonolegol (hynny yw, trin sain lleferydd), yn arbennig, dadansoddi ffugeiriau sy'n wahanol o ran lefelau cymhlethdod ffonolegol. Y ffonemau a dargedir yw cytseiniaid cychwynnol (ffonemau cychwynnol) a chytseiniaid olaf (ffonemau olaf).
Ystod Oedran	Yn addas i blant ym Mlwyddyn 1 sy'n dangos meistrolaeth ($\geq 80\%$) yn y prawf Ynysu ffonemau, ac ar gyfer plant rhwng 6 a 12 oed (hynny yw, Blynnyddoedd 2 i 6 y DU).
Sgorio Cywirdeb yn erbyn cyflymder	Caiff cywirdeb a chyflymder eu mesur. Cywirdeb yw'r mesur mwy ystyrlon mewn unrhyw ran o'r prawf (Onsets, Codas, Cyfanswm) lle nad yw plant wedi cyrraedd meistrolaeth mewn cywirdeb ($\geq 80\%$) hyd yma. Mae mesur cyflymder yn fwyaf ystyrlon i blant sydd wedi cyrraedd lefel meistrolaeth mewn cywirdeb.
Normau	Mae normau gradd ar gael yn awr i ddisgyblion Blwyddyn 2 am gywirdeb a chyflymder.
Deunyddiau gweinyddu	Dyfais recordio Stopwats Taflen Sgôr Dileu Ffonemau

Trefn y prawf - FFONEMAU CYCHWYNNOL

1. Cyflwyno'r prawf

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Rydym yn mynd i chwarae gêm gydag ychydig o eiriau ffug. Nid yw'r geiriau'n golygu unrhyw beth. Byddaf yn dangos i chi sut i chwarae. Byddaf yn dweud gair ffug a byddwch yn ei ailadrodd ar fy ôl i, ac yna byddwch chi'n ei ddweud eto ond y tro hwn gydag ychydig bach ar goll. Er enghraifft, os rwyf i'n dweud **FIP (/vip/)**, byddwch chi'n dweud **FIP (/vip/)**, ar fy ôl i yn gyntaf, ac yna byddwch chi'n tynnu'r sain gyntaf i ffwrdd ac yn dweud **IP** yn unig. "Gadewch i ni roi cynnig ar rai gyda'n gilydd yn gyntaf".

"Dyma'r gair ffug **NADD (/nað/)**. Y sain gyntaf yn y gair **NADD (/nað/)** yw **NNN** [Mae'r gweinyddwr yn gwneud un sain hir]. Os rwy'n tynnu'r **NNN** i ffwrdd oddi wrth **NADD (/nað/)**, yr hyn sydd ar ôl yw **ADD (/að/)**. Ydych chi'n ei glywed? **NADD (/nað/)** heb **NNN** yw **ADD (/að/)**. Gadewch i ni roi cynnig ar rai gyda'n gilydd. Byddaf yn dweud y gair ffug, wedyn byddwch chi'n ei ddweud, ac yna byddwch chi'n dweud wrthyf beth sydd ar ôl pan fyddwch chi'n tynnu'r sain gyntaf i ffwrdd."

Tynnwch sylw'r plentyn at dempo cyflymach y dasg.

Gwnewch yn siŵr fod y plentyn yn dysgu ailadrodd yr eitem ar eich ôl chi cyn dweud yr ateb hynny yw, 1) clywed y gair → 2) ailadrodd y gair → dweud yr ateb

2. Eitemau ymarfer

Eitem ymarfer 1

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Y gair yw **FFWM (/fu:m/)** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda ROOM], dywedwch y gair" [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain gyntaf yn y gair **FFWM (/fu:m/)** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **FFF**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, FFF, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Da iawn. **FFWM (/fu:m/)** heb yr **FFF** yw... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **WM (/u:m/)**.] Os yw'r plentyn yn dweud **WM** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 2.]

OS NAD yw'r plentyn yn ateb yn gywir, OOM, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Dydi hynny ddim yn hollol iawn. Gwrandewch, **FFWM (/fu:m/)** - **FFF**. Y sain gyntaf yn **FFWM (/fu:m/)** yw **FFF**. **FFWM (/fu:m/)** heb y **FFF** yw **WM (/u:m/)**, dyweda hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 1 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon UNWAITH yn unig cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 2

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Dyma air digri arall **MAL** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda DAL], dywedwch y gair." [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain gyntaf yn y gair **MAL** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **MMM**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, MMM, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Da iawn. **MAL** heb y **MMM** yw... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **AL**] Os yw'r plentyn yn dweud **AL** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 3.]

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, AL, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Dydi hynny ddim yn hollol iawn. Gwrandewch, **MAL** - **MMM**. Y sain gyntaf yn **MAL** yw **MMM**. **MAL** heb y **MMM** yw **AL**, dyweda hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 2 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon UNWAITH yn unig cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 3

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nawr rhowch gynnig ar y gair ffug **SPOL** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda BOL], dywedwch y gair." [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain gyntaf yn y gair **SPOL** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **SSS**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, SSS, mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Da iawn. **SPOL** yn awr heb yr **SSS** yw... ..” [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **POL**] Os yw'r plentyn yn dweud **POL** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 4.]

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, **POL**, mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Dydi hynny ddim yn hollol iawn. Gwrandewch, **SPOL** - **SSS**. Y sain gyntaf yn **SPOL** yw **SSS**. **SPOL** heb yr **SSS** yw **POL**, dyweda hyn.” [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 3 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon **UNWAITH yn unig** cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 4

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Dyma air ffug arall **PRET** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda **PLET**], dywedwch y gair.” [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] “Y sain gyntaf yn y gair **PRET** yw...” [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **PPP**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, **PPP**, mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Da iawn. **PRET** heb y **PPP** yw...” [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **RET**] Os yw'r plentyn yn dweud **RET** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i'r Eitemau Prawf.]

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, **RET**, mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Dydi hynny ddim yn hollol iawn. Gwrandewch, **PRET** - **PPP**. Y sain gyntaf yn **PRET** yw **PPP**. **PRET** heb y **PPP** yw **RET**, dywed hyn.” [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 4 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon **UNWAITH yn unig** cyn symud ymlaen at yr eitem gyntaf y prawf.]

3. Eitemau Prawf

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

“Gallwch chi roi cynnig ar rai ar ben eich hunain wan. Fyddai'n dweud y gair, wedyn byddwch chi'n ei ddweud, ac yna byddwch chi'n dweud wrthyf beth sydd ar ôl pan da chi'n tynnu'r sain gyntaf i ffwrdd. Ceisiwch ei wneud mor gyflym ag y gallwch ond mor gywir â phosib.”

Gwnewch yn siŵr bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir cyn rhoi'r ateb.
Nid oes unrhyw reol ynglŷn â phryd i orffen y dasg hon.

Cynnal y prawf:

- Dylai'r gweinyddwr gyfeirio at **daflen sgorio'r Dileu Ffonemau** ar gyfer eitemau'r prawf.
- Mae'r gweinyddwr yn dechrau'r stopwats wrth iddynt ddechrau ynganu eitem gyntaf y bloc ac yn stopio'r stopwats wrth i'r plentyn gwblhau ei ymateb i'r 5^{ed} eitem yn y bloc.
- Caiff hyn ei ailadrodd ar gyfer pob bloc o 5 eitem prawf.
- Mae'r gweinyddwr yn cofnodi'r amser mewn eiliadau ar gyfer pob bloc o 5 eitem ar y Daflen Sgôr Dileu Ffonemau.
- Mae'r gweinyddwr yn trawsgrifio'r hyn mae'r plentyn yn ei ailadrodd a'r ateb os yw'n wahanol i'r ateb cywir disgwylidig.

Sgorio:

- Rhowch ddau bwynt os yw eitem y prawf yn cael ei ailadrodd yn gywir gydag ateb cywir i ddilyn.
- Os yw'r plentyn yn ymateb heb ailadrodd yr eitem yn gyntaf, rhowch sgôr yn dibynnu ar gywirdeb yr ymateb (1/0). Cyn rhoi'r eitem nesaf, atgoffwch y plentyn yn gyflym i ailadrodd y gair cyn dweud yr ateb.
- Rhowch un pwynt am ateb cywir. Os yw'r plentyn yn ailadrodd yr eitem yn anghywir, ond yn rhoi'r ateb cywir (fel y nodir ar y daflen sgorio), rhowch un pwynt. Er enghraifft, yr eitem yw **STEC**, mae'r plentyn yn ailadrodd trwy ddweud **STIC** ac yn dweud mai'r ateb yw **TEC**.
- Rhowch un pwynt os yw'r plentyn yn ailadrodd yr eitem yn anghywir, ond yn rhoi'r ateb cywir yn seiliedig ar ei gam ynganiad. Er enghraifft, yr eitem yw **STEC**, mae'r plentyn yn ailadrodd trwy ddweud **STIC** ac yn dweud mai'r ateb yw **TIC**.
- Ym mhob achos arall, rhoddir sero am atebion anghywir .

Trefn y Prawf - FFONEMAU OLAF

1. Cyflwyno'r prawf

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

Da ni'n mynd i chwarae gêm gydag ychydig o eiriau ffug. Nid yw'r geiriau'n golygu unrhyw beth. Fyddai'n dangos i chi sut i chwarae. Fyddai'n dweud gair ffug a byddwch chi'n ei ailadrodd ar fy ôl i, ac yna byddwch chi'n ei ddweud eto ond y tro hwn gydag ychydig bach ar goll*ar y diwedd*. Er enghraifft, os dwi'n dweud **PACH** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda SACH], byddwch chi'n dweud **PACH** yn gyntaf ar fy ôl i, ac yna byddwch yn tynnu'r sain *olaf* i ffwrdd ac yn dweud **PA** yn unig. Gadewch i ni roi cynnig ar rai gyda'n gilydd yn gyntaf".

"Dyma'r gair ffug **GOFF** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda CLOFF]. Y sain olaf yn **GOFF** yw **FFF**. Wrth dynnu'r **FFF** oddi wrth **GOFF**, yr hyn sydd ar ôl yw **GO**. Ydych chi'n ei glywed? **GOFF** heb y **FFF** yw **GO**. Gadewch i ni roi cynnig ar rai gyda'n gilydd. Fyddai'n dweud y gair ffug, wedyn byddwch chi'n ei ddweud, ac yna byddwch chi'n dweud wrthyf beth sydd ar ôl pan fyddwch chi'n tynnu'r sain *olaf* i ffwrdd. Gwrandewch yn ofalus ar y sain ar y diwedd."

Tynnwch sylw'r plentyn at dempo cyflymach y dasg.
Gwnewch yn siŵr fod y plentyn yn dysgu ailadrodd yr eitem ar eich ôl chi cyn dweud yr ateb.
hynny yw, 1) clywed y gair → 2) ailadrodd y gair → dweud yr ateb

2. Eitemau ymarfer

Eitem ymarfer 1

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Y gair yw **DDAS** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda FAS], dywedwch y gair." [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain olaf yn y gair **DDAS** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **SSS**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, SSS, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Da iawn. **DDAS** heb yr **SSS** yw... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **DDA**] Os yw'r plentyn yn dweud **DDA** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 2.]

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, DDA, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Dydi hynny ddim. yn hollol iawn. Gwrandewch, **DDAS** - **SSS**. Y sain olaf yn **DDAS** yw **SSS**. **DDAS** heb yr **SSS** yw **DDA**, dyweda hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 1 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon **UNWAITH yn unig** cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 2

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Dyma air doniol arall **TACH** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda *BACH*], dywedwch y gair." [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain olaf yn y gair **TACH** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **CCHHH**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, CCHHH, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Iawn. Mae **TACH** yn awr heb y **CCHHH** yn... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **TA**] Os yw'r plentyn yn dweud **TA** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 3.

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, TA, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nid yw hynny'n hollol iawn. Gwrandewch, **TACH** - **CCHHH**. Y sain olaf yn **TACH** yw **CCHHH**. Mae **TACH** heb y **CCHHH** yn **TA**, dywedwch hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 2 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon UNWAITH yn unig cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 3

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nawr rhwch gynnig ar y gair ffug **DILT** [Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda *CWILT*], dywedwch y gair." [Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain olaf yn y gair **DILT** yw..." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **TTT**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, TTT, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Iawn. Mae **DILT** yn awr heb y **TTT** yn... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **DIL**] Os yw'r plentyn yn dweud **DIL** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i Eitem Ymarfer 4.

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, DILL, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nid yw hynny'n hollol iawn. Gwrandewch, **DILT** - **TTT**. Y sain olaf yn **DILT** yw **TTT**. Mae **DILT** heb y **TTT** yn **DIL**, dywedwch hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 3 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon UNWAITH yn unig cyn symud ymlaen at yr eitem ymarfer nesaf.]

Eitem ymarfer 4

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nawr rhowch gynnig ar y gair ffug **RWSP**[Sylwer: wrth ei ynganu mae'n odli gyda **RWST**], dywedwch y gair."
[Mae'r gweinyddwr yn sicrhau bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir.] "Y sain olaf yn y gair **RWSP** yw..."
[Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **PPP**.]

OS yw'r plentyn yn ateb yn gywir, PPP, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Iawn. Mae **RWSP** yn awr heb y **PPP** yn... .." [Mae'r gweinyddwr yn aros i'r plentyn ddweud **RWS**] Os yw'r plentyn yn dweud **RWS** mae'r gweinyddwr yn rhoi adborth cadarnhaol ac yn symud ymlaen i'r Eitemau Prawf.

OS NAD yw'r plentyn yn rhoi'r ateb cywir, RWS, mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Nid yw hynny'n hollol iawn. Gwrandewch, **RWSP** - **PPP**. Y sain olaf yn **RWSP** yw **PPP**. Mae **RWSP** heb y **PPP** yn **RWS**, Dywedwch hyn." [Mae'r gweinyddwr wedyn yn ailadrodd Eitem Ymarfer 4 o'r dechrau gan ddilyn yr un drefn. Gall y gweinyddwr ailadrodd yr eitem ymarfer hon UNWAITH yn unig cyn symud ymlaen at yr eitem gyntaf y prawf.]

3. Eitemau Prawf

Mae'r gweinyddwr yn dweud:

"Gallwch chi roi cynnig ar rai ar eich pen eich hun yn awr. Byddaf yn dweud y gair, wedyn byddwch *chi'n* ei ddweud, ac yna byddwch *chi'n* dweud wrthyf beth sydd ar ôl pan fyddwch *chi'n* tynnu'r sain olaf i ffwrdd. Ceisiwch ei wneud *cyn gynted* ag y gallwch ond mor *gywir* â phosib."

Gwnewch yn siŵr bod y plentyn yn ailadrodd y gair yn gywir cyn rhoi'r ateb.
Nid oes unrhyw reol ynglŷn â phryd i orffen y dasg hon.

Cynnal y prawf:

- Dylai'r gweinyddwr gyfeirio at **daflen sgorio'r Dileu Ffonemau** ar gyfer eitemau'r prawf.
- Mae'r gweinyddwr yn dechrau'r stopwats wrth iddynt ddechrau ynganu eitem gyntaf y bloc ac yn stopio'r stopwats wrth i'r plentyn gwblhau ei ymateb i'r 5^{ed} eitem yn y bloc.
- Caiff hyn ei ailadrodd ar gyfer pob bloc o 5 eitem prawf.
- Mae'r gweinyddwr yn cofnodi'r amser mewn eiliadau ar gyfer pob bloc o 5 eitem ar y Daflen Sgôr Dileu Ffonemau.
- Mae'r gweinyddwr yn trawsgrifio'r hyn mae'r plentyn yn ei ailadrodd a'r ateb os yw'n wahanol i'r ateb cywir disgwylidig.

Sgorio:

- Rhowch ddau bwynt os yw eitem y prawf yn cael ei ailadrodd yn gywir gyda'r ateb cywir i ddilyn.
- Os yw'r plentyn yn ateb heb ailadrodd yr eitem yn gyntaf, rhowch sgôr yn dibynnu ar gywirdeb yr ateb (1/0). Cyn rhoi'r eitem nesaf, atgoffwch y plentyn yn gyflym i ailadrodd y gair cyn dweud yr ateb.
- Rhowch un pwynt am ateb cywir os yw'r plentyn yn ailadrodd yr eitem yn anghywir, ond yn rhoi'r ateb cywir (fel y nodir ar y daflen sgorio). Er enghraifft, os **HICS**, yw'r eitem, mae'r plentyn yn ailadrodd **HECS** ac yn rhoi'r ateb **HIC**.
- Rhowch un pwynt os yw'r plentyn yn ailadrodd yr eitem yn anghywir, ond yn rhoi'r ateb cywir yn seiliedig ar ei gam ynganiad. Er enghraifft, os **HICS**, yw'r eitem, mae'r plentyn yn ailadrodd **HECS** ac yn rhoi'r ateb **HEC**.
- Ym mhob achos arall, rhoddir sero am atebion anghywir .